

ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΗΣ 29^{ΗΣ} ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1969

ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ
Κ. ΛΕΩΝΙΔΑ Θ. ΖΕΡΒΑ

ΜΝΗΜΗ ΑΜΙΛΚΑ ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΥ

Συμφώνως πρὸς τὸν Ὅργανισμὸν τῆς Ἀκαδημίας, ὁ Πρόεδρος ἐκάστου ἔτους κατὰ τὴν Πανηγυρικὴν αὐτῆς Συνεδρίαν ἐπὶ τῇ λήξει τοῦ ἔτους καὶ τῆς θητείας του ἐκφωνεῖ λόγον μὲ θέμα ἐπὶ τῆς ἐπιστήμης, τὴν ὁποίαν θεραπεύει. Εἰς τὸ καθήκον τοῦτο, οὐδεὶς δύναται νὰ ἀναπληρώσῃ ἢ νὰ ὑποκαταστήσῃ τὸν Πρόεδρον, ἀκόμη οὔτε εἰς τὴν σημερινὴν περίπτωσιν, ποὺ δὲν ὑπάρχει Πρόεδρος. Ἀντὶ ὅμως προεδρικοῦ λόγου ὁ εἰς τὸ Προεδρικὸν ἀξίωμα διάδοχος τοῦ ἀειμνήστου Ἀμίλκα Ἀλιβιζάτου ἐπιθυμεῖ νὰ ἐκφράσῃ καὶ πάλιν σήμερον ἐνώπιον Ὑμῶν τὴν βαθυτάτην ἐγγνωμοσύνην τῆς Ἀκαδημίας διὰ τὰς ἐξόχους ὑπηρεσίας τοῦ ἐκλιπόντος Προέδρου εἰς τὴν Ἐπιστήμην, εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, εἰς τὸ Ἔθνος, εἰς τὴν Ἀκαδημίαν. Ἡ Ἀκαδημία θὰ τελέσῃ προσεχῶς ἐπιστημονικὸν μνημόσυνον εἰς ἕκτακτον δημοσίαν συνεδρίαν, κατὰ τὴν ὁποίαν εἰδικὸς συνάδελφος θὰ ἀναπτύξῃ λεπτομερῶς τὸ ἐπιστημονικὸν ἔργον καὶ τὴν δρᾶσιν τοῦ ἀειμνήστου ἀνδρός.

Ὁ Ἀμίλκας Ἀλιβιζάτος ἦτο ἤδη ἀπὸ ἐτῶν ὁμότιμος καθηγητὴς, ὅταν ἐξελέγη ἀκαδημαϊκός. Ἀπὸ τῆς πρώτης στίγμης τῆς εἰσόδου του εἰς τὴν Ἀκαδημίαν ἦτο καταφανές, ὅτι μόνον («τύποις») ἀπουσίαζε τοῦ Ἰδρύματος ἐπὶ δεκαετηρίδας, κατέχων περίοπτον θέσιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀπὸ μακροῦ εἶχον αὐτὸν ἀνυψώσει τὸ Ἔθνος, ἢ Κοινὴ Γνώμη. Κατὰ τὰ ἑπτὰ ἔτη τῆς ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ θητείας του συνέχισε τὸ ἔργον του μιᾶς πεντηκονταετίας μὲ ἀμείωτον ἐνδιαφέρον, ἀπελθὼν δὲ τοῦ κόσμου τούτου ἀφῆκεν ἅπασαν τὴν σημαντικὴν ἀκίνητον περιουσίαν του εἰς τὴν Ἀκαδημίαν διὰ σκοποῦς ἀνταξίους ἐνὸς Ἀμίλκα Ἀλιβιζάτου. Διὰ τῆς διαθήκης ὀρίζεται, ὅτι τὰ εἰσοδήματα τῆς καταλειπομένης περιουσίας θὰ διατίθενται κατὰ τὴν κρίσιν τῆς Ἀκαδημίας διὰ τὴν χορήγησιν ὑποτροφιῶν πρὸς ἐπιμόρφωσιν, εἰς τὸ ἐσωτερικὸν

ἢ τὸ ἐξωτερικόν, δημοδιδασκάλων καὶ ἄλλων ἐπιστημόνων οἰουδήποτε κλάδου. Εἶμαι βέβαιος, ὅτι θὰ ἐπροσέξατε τὴν φράσιν τῆς διαθήκης του, «δημοδιδάσκαλοι, καὶ ἄλλοι ἐπιστήμονες». Τόσον ὕψηλὰ τοποθετεῖ τὸν δημοδιδάσκαλον ὁ Ἄλιβιζᾶτος.

Καθηγητῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἐπίτιμος διδάκτωρ τῶν Πανεπιστημίων Ὁξφόρδης καὶ Οὐψάλης, ὁ Ἀμίλκας Ἄλιβιζᾶτος ἐδίδασκεν ἐπὶ τέσσαρας δεκαετηρίδας καὶ συμμετεῖχε παραλλήλως εἰς τὰς προσπάθειάς διὰ τὴν παρουσίαν τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν διεθνή ἐπιστημονικὴν ἄμιλλαν διὰ δημοσιεύσεως πρωτοτύπων ἐπιστημονικῶν πραγματειῶν. Κατ' ἀρχήν, Διδασκαλία - Ἐρευνα ἀποτελοῦν ἐνιαῖον, ἀδιαίρετον κριτήριον διὰ τὴν καταξίωσιν κάθε ἀκαδημαϊκοῦ διδασκάλου. Προκειμένου ὅμως περὶ τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν τοῦτο ἐνέχει ἰδιαίτεράν σημασίαν. Αἱ Θεολογικαί μας Σχολαὶ καὶ μερικὰ Ἰνστιτοῦτα τῆς Ρωσικῆς Διασπορᾶς ἀποτελοῦν ἀπὸ πολλῶν δεκαετηρίδων τὰ μόνα ἰδρύματα ἐλευθέρως διδασκαλίας καὶ ἐλευθέρως ἐρεύνης τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ ὑπέχουν ὡς ἐκ τούτου ἔτι μεγαλύτερας εὐθύνας. Ὁ Ἄλιβιζᾶτος ἀντεμετώπισε μὲ ἐξαιρετικὴν ἐπιτυχίαν τὰς εὐθύνας ταύτας καὶ τιμᾶται μεγάλως εἰς τὸν Ὁρθόδοξον Κόσμον, τιμᾶται ἀκόμη καὶ πέραν τῶν ὁρίων τοῦ Ὁρθόδοξου Κόσμου.

Ὁ Ἄλιβιζᾶτος δὲν ὑπῆρξεν ἀπλῶς καὶ μόνον εἷς σημαντικὸς θεωρητικὸς θεολόγος, θεραπεύσας ἰδιαίτερώς τὸ Κανονικὸν Δίκαιον. Ὁ πολυταξειδεμένος, ὁ κοσμοπολίτης — ὑπὸ τὴν καλὴν ἔννοιαν τῆς λέξεως — Ἄλιβιζᾶτος, πὸ συνεδέετο φιλικῶς μὲ τοὺς περισσοτέρους σημαίνοντας Θεολόγους τοῦ παλαιοῦ καὶ νέου κόσμου, ὑπῆρξε πιστὸν μέλος τῆς Ἐκκλησίας, κατ' ἐξοχὴν θεολόγος τῆς Πράξεως, διέθεσε δὲ ὅλας του τὰς δυνάμεις εἰς τὴν Ὑπηρεσίαν τοῦ Ἔθνους. Εὐθὺς ἅμα τῇ ἐπιστροφῇ του ἐκ πολυετῶν σπουδῶν εἰς τὸ Ἐξωτερικὸν καὶ μέχρι τοῦ θανάτου του δὲν ἔπαυσεν οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν νὰ ἀσχολῆται μὲ τὴν ἀνύψωσιν τοῦ μορφωτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ κλήρου καὶ τὴν ἀξιοπρεπῆ συντήρησίν του, μὲ τὰ προβλήματα Διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας, συμφώνως πρὸς τοὺς Ἱεροὺς Κανόνας καὶ τὴν δημοκρατικὴν ὑφήν τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας, μὲ τὴν ἀνάληψιν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας εὐρύτερων κοινωνικῶν σκοπῶν. Ἡ ἐκκλησιαστικὴ νομοθεσία τῆς τελευταίας 50ετίας ἀκτινοβολεῖ πολλάκις πνεῦμα Ἀμίλκα Ἄλιβιζᾶτου. Ἡδύνατό τις νὰ μὴ ἀκολουθῇ τὸν Ἄλιβιζᾶτον, ἦτο ὅμως ἀδύνατον νὰ τὸν ἀγνοήσῃ.

Ἡ ὀργάνωσις καὶ ἡ ἀνάδειξις τοῦ Ἑλληνικοῦ τμήματος τῆς μεγάλης διεθνοῦς οργανώσεως τῆς Χριστιανικῆς Ἀδελφότητος τῶν Νέων (X.A.N.), ὡς πρότυπον καὶ ἐξαιρετικῶς ἀποδοτικὸν καὶ ἐκτιμώμενον Σωματεῖον Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν, εἶναι ἐν πολλοῖς ἔργον τοῦ Ἄλιβιζᾶτου.

Πολλάκις ἡ Ἐκκλησία καὶ τὸ Ἔθνος ἐπωφελήθησαν τοῦ διεθνοῦς κύρους τοῦ Ἄλιβιζᾶτου καὶ ἀνέθεσαν εἰς αὐτόν, ὁμοῦ μὲ φωτισμένους ἱεράρχας, εἰδικὰς ἀποστο-

λὰς εἰς τὸ Ἐξωτερικόν. Καὶ ὡς ἐπιλέγει καθηγητῆς — μαθητῆς τοῦ Ἀλιβιζάτου — εἰς Βιογραφίαν δημοσιευθεῖσαν εἰς σχετικὸν τιμητικὸν τόμον τὸ 1958 : « Ἡ ἀνασύνταξις τῶν σχέσεων μας μετὰ τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας καὶ Θεολογίας καὶ ἡ δημιουργία τῶν σχέσεων πρὸς Ἀμερικανούς καὶ Ἀγγλους Θεολόγους ὑπῆρξεν ὁ καρπὸς μιᾶς τῶν γονίμων τούτου ἀποστολῶν. Αἱ τότε ἀρξάμεναι ἱστορικαὶ συζητήσεις Ἑλλήνων καὶ ξένων θεολόγων διεθνoῦς φήμης συνεχίσθησαν εἰς τὰς μεγάλας Οἰκουμενικὰς συσκέψεις τῶν γνωστῶν διεθνῶν ὀργανώσεων (« Πίστις καὶ Τάξις ») καὶ (« Ζωὴ καὶ Ἔργασια »). Εἰς τὸ ἐκ τῆς συγχωνεύσεως τῶν δύο τούτων Ὄργανώσεων προκῆψαν (« Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν ») ὁ Ἀλιβιζᾶτος κατέλαβεν ἀμέσως ἐξέχουσαν θέσιν », ἐκπροσωπῶν τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Κύπρου.

Παρὰ τὸν γενικὸν σεβασμὸν πρὸς τοὺς ἐπιδιωκομένους σκοποὺς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν οἱ πρωτοπόροι τῆς ἰδέας ταύτης — συνεπῶς καὶ ὁ Ἀλιβιζᾶτος — ἐθεωρήθησαν πολλάκις ὡς ἐπιδιώκοντες οὐτοπιάν, ὡς ὀπαδοὶ μύθου. Ἐν τούτοις τόσον εἰς τὰς Φυσικὰς ὅσον καὶ εἰς τὰς Ἠθικὰς Ἐπιστήμας, εἰς τὰς κοινωνικὰς ἐπιδιώξεις, μία καλὴ θεωρία, εἰς καλὸς μῦθος ἀποδεικνύεται ὡς ἐν πολὺν πρακτικόν, πολὺν ὠφέλιμον πρᾶγμα. Ὁ Ἀλιβιζᾶτος ἐξῆρξεν ἀρκετὰ διὰ νὰ ἴδῃ τὰ πρῶτα ἐπιτεύγματα τοῦ μύθου-κινήματος, πὸν ἤρχισεν ὡς μία ἠθικὴ προσταγή. Ὁ ἐν Χριστῷ διάλογος τῶν Ἐκκλησιῶν εὐρίσκειται ἐν πλήρει ἐξελίξει, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης προσεύχεται εἰς τὸν Ἅγιον Πέτρον καὶ ὁ Πάπας ἐπισκέπτεται τὰ Πατριαρχεῖα καὶ προσεύχεται εἰς τὴν Ἁγίαν Σοφίαν, πὸν παρ' ὅτι ἔχει ὀνομασθῆ Μουσεῖον, δὲν παύει νὰ εἶναι Ἁγία Σοφία. Καὶ ἀκολουθεῖ ἐν πολυσήμαντον γεγονός : Ὁ Πάπας ἐπισκέπτεται τὴν Κοιτίδα τοῦ στρατενομένου Προτεσταντισμοῦ, τὴν Γενεύην, καὶ τὸ εἰς τὴν πόλιν ταύτην ἐδρεῖον Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν. Ἡ στάσις αὕτη τῶν Ἐκκλησιῶν δὲν ὑπαγορεύεται ἀπλῶς ἀπὸ συναισθηματικὸς λόγους ἢ λόγους τακτικῆς. Εἶναι ἀπαύγασμα Σοφίας καὶ δεῖγμα Διορατικότητος. Αἱ Ἐκκλησίαι ἀποτελοῦν ἓνα σημαντικόν, σήμερον ἴσως τὸν σπουδαιότερον παράγοντα, εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς Δύσεως διὰ τὴν διάσωσιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς προμηθεϊκῆς, τῆς θεϊκῆς του καταγωγῆς.

Γενικῶς εἶναι ἐξαιρετικῶς δύσκολον ἐγχείρημα νὰ καθορίσῃ κανεὶς, ἰδίως ὁ προερχόμενος ἐκ τοῦ κόσμου τῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν, τὴν σκοπιὰν μιᾶς προσωπικότητος τοῦ Κόσμου τῶν Ἠθικῶν Ἐπιστημῶν καὶ μάλιστα προσωπικότητος μὲ πολὺπλευρον θεωρητικὸν καὶ πρακτικὸν ἔργον. Ἐδκολώτερος εἶναι ὁ ἀρνητικὸς χαρακτηρισμὸς, ἴσως καὶ ὁ πλέον ἀντικειμενικὸς. Ὁ Ἀλιβιζᾶτος δὲν συγκαταλέγεται, κατὰ τὴν γνώμην μου, μεταξὺ ἐκείνων, πὸν ἀποδίδουν ὅλα τὰ δεινὰ τοῦ σημερινοῦ κόσμου εἰς καταδυναστευσιν τοῦ πνεύματος ὑπὸ τῆς ὕλης, εἰς μίαν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον εὐσυνειδητον θέλησιν νὰ καταστῇ ἡ Ἐπιστήμη καὶ αἱ Ἐφαρμογαὶ τῆς κυ-
ΠΑΑ 1969

ρίοι οἱ ἄλλοι τῆς φύσεως, εἰς μίαν θέλησιν πρὸς ἐπίτευξιν ὁλοκληρωτικῶν σκοπῶν. Ἐὰν τοῦτο ἦτο ἀκριβές, τὸ ἀποτέλεσμα θὰ ἦτο μηδενισμὸς καὶ ἡ ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητος θὰ ἔπρεπε νὰ ἀρχίσῃ ἐξ ὑπαρχῆς.

Ἡ γνώμη αὕτη ἔχει ἀφετηρίαν τὴν «ἐπιστημονικὴν καταγωγὴν» τοῦ ἀειμνήστου Ἀ. Ἀλιβιζάτου καὶ τεκμηριοῦται ἀπὸ τὸ ἔργον τῆς ζωῆς του.

Εἶναι ἀξιοσημείωτον, ὅτι ὁ Ἀλιβιζάτος διεμορφώθη καὶ ἀνεδείχθη εἰς θεολόγον - ἐρευνητὴν κατὰ τὴν μαθητείαν του εἰς τὸ Πανεπιστημιακὸν Θεολογικὸν Φροντιστήριον τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Βερολίνου, τὸ διευθυνόμενον ὑπὸ τοῦ ἐπιφανεστέρου θεολόγου τῆς ἐποχῆς του, τοῦ Adolf v. Harnack, ὁ ὁποῖος ὁμως παραλλήλως ὑπῆρξε Πρόεδρος τῆς Kaiser - Wilhelm - Ἐταιρείας Ἐπιστημονικῶν Ἐρευνῶν—ἀπὸ τῆς ἰδρύσεώς της καὶ μέχρι τοῦ θανάτου του. Εἰς τὴν Ἐταιρείαν ταύτην ἀνήκον κατ' ἀρχὰς κυρίως Ἰνστιτούτα Ἐρευνῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν, τὰ ὁποῖα ἀπέτέλεσαν τὴν δόξαν τῆς Γερμανικῆς Ἐπιστήμης εἰς τὴν προχιτλερικὴν Γερμανίαν.

Διάδοχος τοῦ v. Harnack εἰς τὴν Προεδρίαν τῆς Ἐταιρείας ταύτης ἦτο ὁ φίλος του Max Planck, εἷς ἐκ τῶν μεγαλυτέρων φυσικῶν τοῦ αἰῶνος. Ἐπὶ τῆς Προεδρίας τοῦ Planck συνεχίσθη ἡ ἀνοδικὴ πορεία τῶν Ἰνστιτούτων Φυσικῶν Ἐπιστημῶν ἀλλὰ, ὅπερ σπουδαιότερον, ἠξήθη σημαντικῶς ὁ ἀριθμὸς τῶν μέχρι τότε ὀλιγαριθμῶν Ἰνστιτούτων Ἠθικῶν Ἐπιστημῶν τῆς Ἐταιρείας, ἡ ὁποία μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Planck ἔλαβε τὸ ὄνομά του.

Ὁ Θεολόγος καὶ ὁ Φυσικὸς ἐνηλλάσσοντο εἰς τὴν προσπάθειαν συμμέτρου ἀνυψώσεως τοῦ ἠθικοῦ καὶ ἐπιστημονικοῦ ἐπιπέδου.

Ὁ Παστέρ ὑπενθυμίζει κάποιον ὅτι ὁ Φράνκλιν εἰς ἐρώτημα διὰ τὴν χρησιμότητα μιᾶς ἐπιστημονικῆς ἀνακαλύψεως ἀπήντησε δι' ἄλλον ἐρωτήματος : «ποία ἡ χρησιμότης ἐνὸς νεογενήτου παιδίου ;» Καὶ ὁ Παστέρ ἐπιλέγει, ὅτι ὅπως ἐν νεογέννητον, οὕτω καὶ ἐν ἐπιστημονικὸν ἐπίτευγμα ἔχει ἀπλῶς τὴν ἀξίαν μιᾶς ἐλπίδος. Οἱ ἐπιστήμονες-ἐρευνηταὶ τοῦ Φυσικοῦ Κόσμου δὲν ἔχουν εἰδικόν τινα σκοπόν, τὸν ὁποῖον ἐπιτελοῦν. Τελεολογικαὶ ἀντιλήψεις δὲν εὔρον πρακτικῶς ποτὲ καταφύγιον εἰς τὸν Κόσμον τῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν. Ἡ ἐπιστημονικὴ ἐρευνητικὴ δραστηριότης εἶναι μία καθαρῶς πνευματικὴ λειτουργία, προϋποθέτουσα πείραν γνώσεως καὶ πρὸ παντὸς ὑπαρξιν δημιουργικῆς φαντασίας. Εἰς τὸ ἐπίπεδον αὐτὸ συναντῶνται καὶ ἀντικρίζουν ἀλλήλας ἡ Ἐπιστήμη καὶ ἡ Τέχνη, αἱ ὁμοζυγοὶ αὐταὶ ἐκφάνσεις τοῦ Πνεύματος.

Ἐνῶ ὁμως αἱ κραναὶ κατὰ τῆς Καθαρᾶς Ἐπιστήμης ἔχουν τόσον ἀτονήσει, ὥστε μόλις ἀκούονται, ἐξακολουθεῖ ἀκόμη νὰ ὑφίσταται προκατάληψις κατὰ τῆς Τεχνικῆς, θεωρουμένης ὡς ἀντιπνευματικῆς, ὡς ὕλιστικοῦ φαινομένου.

Ἡ «Τεχνικὴ» προϋπῆρξε τῆς Ἐπιστήμης, διὰ νὰ γίνῃ ἐν συνεχείᾳ ἀπλή, ἴσως πνευματώδης, πάντως τυχαία ἐφεύρεςις. Ἡ σύγχρονος Τεχνικὴ ἢ Τεχνολογία, ὡς

ἀποκαλεῖται πλέον, εἶναι προῖον τῶν τελευταίων δύο ἑκατονταετηρίδων, κυρίως τῶν τελευταίων δεκαετηρίδων, ὅταν ἡ («ἐφεύρεσις») ἐγένετο πλέον ἀποτέλεσμα κατευθυνομένης ἀναζητήσεως. Ὁ μετασχηματισμὸς αὐτὸς ἐγένετο κατὰ τὸν τρόπον πὺν εἶχον συζητήσῃ — καὶ τί δὲν εἶχον συζητήσῃ — οἱ ἀρχαῖοι Ἑλληνες φιλόσοφοι, δηλαδὴ δι' ἀναγωγῆς τῆς πείρας εἰς θεωρίαν. Ἡ σημερινὴ Τεχνολογία εἶναι πλέον Ἐπιστήμη, διότι μία εἶναι ἡ Ἐπιστήμη, ἡ Ἐπιστήμη καὶ αἱ Ἐφαρμογαί τῆς. Ἐν τούτοις ἐν τεχνολογικὸν πρόβλημα αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ δὲν εἶναι ἀπλῶς μόνον ἐν πολὺν δαπανηρόν, ἀλλὰ καὶ ἐν πολὺπλοκὸν ἐγχείρημα. Περαιτέρω, ἡ ἀξιοποίησις μιᾶς τεχνικῆς ἀνακαλύψεως δημιουργεῖ νέα προβλήματα, διότι ἤδη ὑπεισέρχονται νέοι παράγοντες οικονομικοί, κοινωνικοὶ κλπ. καὶ τὸ ὄλον ζήτημα γίνεται πλέον πολὺπλοκὸν, μὴ δυνάμενον νὰ ἀντιμετωπισθῇ ἐπὶ τῇ βάσει τεχνολογικῶν καὶ μόνον κριτηρίων. Βεβαίως οὐδεὶς δύναται νὰ ἀγνοήσῃ τὸ ὀλοκληρωτικὸν δυναμικόν, πὺν συνοδεύει τὴν νεωτέραν Τεχνολογίαν. Ἐν τούτοις εἶναι πλέον εὐλογον νὰ θεωρήσωμεν, ὅτι ὅπισθεν τῆς ἐξελέξεως τῆς σημερινῆς Τεχνολογίας δὲν ὑποκρύπτεται ἐν ἀνθρώπινον σχέδιον, εἰς εἰδικὸς σκοπός, ἀλλὰ Ἱστορία, πραγματικὴ Ἱστορία, πὺν θραύει τὰ πλαίσια ἐνὸς τεχνητοῦ κατασκευάσματος καὶ πορεύεται πρὸς τὴν περιοχὴν τῶν Ἰδεῶν.

Ἡ κατακραυγὴ κατὰ τοῦ σημερινοῦ τεχνικοῦ πολιτισμοῦ ἔχει τὴν ἀφετηρίαν τῆς εἰς τὴν δραματικῶς ταχεῖαν ἐξέλιξιν τῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν καὶ τῶν ἐφαρμογῶν των καὶ τὴν συνεχεῖ ἀπομάκρυνσίν των ἐκ τοῦ πεδίου ὁρατότητος τοῦ κόσμου τῶν Ἡθικῶν Ἐπιστημῶν. Καὶ τὸ δέος γίνεται τρόμος, ὅταν ἀναλογιζόμεθα, ὅτι διὰ πρώτην φορὰν εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς ἡ Ἀνθρωπότης ἀντιμετωπίζει δυνατότητα ὀλοκληρωτικῆς καταστροφῆς, ὅτι βαδίζει φέρουσα πάντοτε μεθ' ἑαυτῆς μηχανὰς ὀλοκληρωτικοῦ ὀλέθρου, δυναμένας νὰ τεθοῦν εἰς δρᾶσιν ἐντὸς κλάσματος δευτερολέπτου.

Τὰ προβλήματα, πὺν δημιουργεῖ ὁ τεχνικὸς πολιτισμὸς, παρουσιάζουν μὲν σήμερον ἐξαιρετικὴν ὀξύτητα, εἶναι ὅμως παλαιοί, πολὺν παλαιοὶ συνοδοιπόροι τοῦ ἀνθρώπου. Ἦδη ὁ Πλάτων εἰς τὸν Φαῖδρον του, εἰς ἓνα ὄραϊον μῦθον, ἐμφανίζει ἓνα Αἰγύπτιον θεόν, τὸν Θεῦθ, προσφέροντα εἰς Βασιλέα τῆς Αἰγύπτου πρὸς χρῆσιν τῶν Αἰγυπτίων διαφόρους ἐφευρέσεις, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τὰ γράμματα τῆς ἀλφαβητικῆς. Ἡ χρῆσις τῶν γραμμάτων θὰ κάμη τοὺς Αἰγυπτίους σοφοὺς καὶ θὰ πλουτίσῃ τὴν μνήμην των, εἶπεν ὁ Θεῦθ. Ὁ Βασιλεὺς ὅμως εἶχεν ἐπιφυλάξεις, νομίζων ὅτι ἡ χρῆσις τῶν γραμμάτων θὰ ἔκαμε τοὺς ὕπηκόους του οὐχὶ σοφοὺς, ἀλλὰ δοκησιόφους καὶ θὰ εἶχεν ὡς συνέπειαν («λήθη») ἀντὶ μνήμης, διότι ἐπαφιέμενοι εἰς τὴν («ἔξωθεν») προσφερομένην μνημόνευσιν (σήμερον θὰ ἐλέγομεν ἠλεκτρονικὸν ἐγκέφαλον) θὰ παρημέλουν τὴν («ἐνδοθεν») δι' ἰδίων προσπαθειῶν καλλιεργομένην μνήμην. Ὁ κόσμος ἐχρησιμοποίησε τὰ γράμματα καὶ οἱ φόβοι τοῦ Βασιλέως ἀπεδείχθησαν ἂν μὴ ἀνύπαρκτοι, πάντως ὑπερβολικοί. Ὁ Πλάτων δὲν λαμβάνει ἐπὶ τοῦ προβλήμα-

τος θέσιν. Τὸ σημαντικὸν ὅμως εἶναι ὅτι εἰς τὸν μῦθόν του ἐπισημαίνεται τοῦτο : ἡ τεχνικὴ δύναται νὰ ἐπιφέρει εἰς τὴν μόρφωσιν, εἰς τὸν ἠθικὸν κόσμον τοῦ ἀνθρώπου, μίαν κατάστασιν ἀνάγκης, ἣ ὁποία, ὡς φυσικόν, θὰ πρέπει νὰ ὑπερνηθηθῆ.

Μὲ τὴν παρέκβασιν αὐτὴν δὲν ἐγκατέλειπα τὸ θέμα μου. Τὸ θέμα μου παραμένει : «Μνήμη Ἀμίλκα Ἀλιβιζάτου».

Εἰς τελικὴν ἀνάλυσιν αὐτὸ τὸ χάσμα μεταξὺ Ἐπιστήμης καὶ Ἠθικῆς ἐπιζητεῖ νὰ σμικρύνῃ ὁ Ἀλιβιζάτος, ὅταν ἤδη πρὸ 55 ἐτῶν, ἐν ὄψει τῆς («ἐπαπειλουμένης λαίλαπος»), ὡς λέγει, καλεῖ τὴν Ἐκκλησίαν του ν' ἀναλάβῃ σχετικὰς πρωτοβουλίας. Ἐν ὄψει τῆς ἐπερχομένης λαίλαπος, πιστὸς εἰς τὸ Δόγμα καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ζητεῖ ἐξόψωσιν εἰς τὸν ἀνώτατον δυνατὸν βαθμὸν τοῦ μορφωτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ κλήρου, ἀναδιοργάνωσιν τῶν Ἱερατικῶν Σχολῶν, ἀποδέσμευσιν τῆς Διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τροχοπέδας, τὴν προβολὴν τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀνάθεσιν εἰς αὐτὴν εὐρύτερων κοινωνικῶν σκοπῶν. Διὰ πρώτην φορὰν χάρις εἰς τὰς προσπάθειάς καὶ εἰς τὸ κῦρος του συνέρχεται Πανορθόδοξον Συνέδριον, ἐνῶ παραλλήλως προωθοῦνται αἱ σχέσεις τῆς Ἐκκλησίας μας μὲ ἄλλας ἑτεροδόξους Ἐκκλησίας. Ἐν ὄψει τῆς («ἐπαπειλουμένης λαίλαπος») συνδέει τὴν Ἐκκλησίαν μας μὲ τὸ Παγκόσμιον Συμβόλιον τῶν Ἐκκλησιῶν, εἰς τὸ ὁποῖον χάρις εἰς τὸ διεθνές του κῦρος καταλαμβάνει ἐξέχουσαν θέσιν.

Ἡ συμβολὴ ἐνὸς Ἐθνους εἰς τὰς Ἐπιστήμας — Φυσικὰς καὶ Ἠθικὰς — καὶ εἰς τὴν Τέχνην καθορίζει τὴν πολιτιστικὴν του στάθμην καὶ ἀντικατοπτρίζει τὸ βιοτικὸν αὐτοῦ ἐπίπεδον. Ἡ πνευματικὴ ἀκτινοβολία καὶ τὸ κῦρος μικρῶν χωρῶν, ὡς π.χ. τὸ Ἰσραήλ, ἢ Ἑλβετία, δυσαναλόγως μεγάλα ἐν σχέσει πρὸς τὸν πληθυσμὸν των καὶ τὴν περιορισμένην ὕλικήν των δύναμιν, ὀφείλεται κατὰ κύριον λόγον εἰς τὴν εὐρειαὶ συμμετοχὴν των εἰς τὴν διεθνῆ ἄμιλλαν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῶν Ἐπιστημῶν καὶ τῆς Τέχνης. Ἡ συμμετοχὴ των αὕτη ἐπιμαρτυρεῖται ἀπὸ τὴν ἐμφάνισιν πολλῶν αἰχμῶν, πολλῶν προσωπικοτήτων, εἰς τὴν ἀνοδικὴν πορείαν τῆς πολιτιστικῆς των καμπύλης. Μία τοιαύτη αἰχμὴ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν καμπύλην εἶναι ὁ Ἀμίλκας Ἀλιβιζάτος. Ὁ Ἀλιβιζάτος ὑπῆρξε κατ' ἐξοχὴν Ἐθνικὸς Ἀνὴρ.